

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Valerii Reginaldi Bvrgvndi Seqvani E Societ: Iesv,
Praxis Fori Poenitentialis**

Ad Directionem Confessarii, In Vsv Sacri sui muneris ...

Regnault, Valère

Mogvntiæ, 1617

Cap. 4. De iis, quæ obseruari debent ad rite impendendam absolutionem
ab excommunicatione, cum incursum esse constat,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78322](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78322)

modo valide, sed etiam debite ferri possit: iuxta cap. Præterea
2. De appellacionibus. Cum ergo is qui ligat solvere possit
ex generali regula ante tradita initio præcedent. cap. 2. va-
lide quoque impendi poterit sub eadem conditione ab-
solutio ab excommunicatione, etsi non possit impendi de-
bitè: ut argumento est, quod nihil tale sit in Ecclesia vsu re-
ceptum. Et confirmatur, ex eo, quod conditio rei futura ita su-
spendat effectum actus, ut non fortiat eum nisi illa imple-
ta, atque adeo nec excommunicatio liget nec absolutio li-
beret ligatum sub conditione, donec eadem adimpleatur.
Cur verò excommunicatio sub eiusmodi conditione debi-
tè feratur, non item absolutio ab ea debite detur: ratio est,
quia excommunicatio est res odiosa, & absolutio ab ea,
res fauorabilis; quo fit ut non sit consentaneum in hac,
perinde ac illa suspendi effectum: sed (prou Nauarr. i-
pse expressit in Enchir. cap. 26. numero 12.) peccet is qui auct
sub conditione ab excommunicatione absolueret. De qua
re videri potest Suarez loco citat. num. 10. & 11. qui & pu-
tat necessitatem à tali peccato excusare posse: quod non ne-
gauerim.

Iam verò absolute posterioris generis, non modo pos-
se, sed etiam debere absolui ab excommunicatione eum de
quo dubitatur, an eà irretitus sit, patebit in sequen. c. 5. ubi ea
de re ex instituto agendum est.

*Octauum dubium, An excommunicatus sub conditione donec
satisfaciat, exhibita satisfactiones, opus habeat
absolutione.*

Reshæc in speculatione quidem habet difficultatem,
quam persequitur Couarr. ad cap. Alma mater 1. part. S.
11. num. 5. & 6. Sed nobis pro praxi sufficere potest, quod to-
5. disputat. 7. Suarez habet sect. 1. num. 13. consideranda esse
verba legis aut sententiæ, per quam fertur excommunica-
tio: si enim indigent negationem absolutionis: vt illa in fine
cap. Quamquam, De censibus in 6. Nec ab excommunica-
tione eiusmodi absolutionem: vel in iudicij relaxationem
obtineant, donec, &c. tunc præter satisfactionem absolutio
est necessaria. Si verò indigent concessionem absolutionis;
vt illa Ex quo satisfecerit absolutus sit; tunc satisfactio sufficit; ab-
solutio eà concessa, effectum suum consequente. Sicut
cum aliquid sub excommunicatione faciendum præcipitur:
hoc ipso quod non fit suo tempore incurritur excommuni-
catio. Quod si verba neutrum indigent specialiter, quidquid
sit in speculatione, sequenda videtur in praxi sententia iudicior
quam Couarr. communem esse ait: nempe esse opus absolu-
tione.

*Postremum dubium est, Num absolutio ab excommunic. possit
alicui concedi ad reincidentiam.*

Huius sensus est, An absolutio ab excommunic. possit
alicui concedi ad actum, quo deducto in effectum, vel
ad tempus, quo finito, is iterum sit excommunicatus sub in-
dem monitionib. & solemnitatibus quibus prior excommuni-
catio inflata fuit. Ad ipsum autem pluribus aliis citatis
Cauarr. in antecit. §. 1. num. 6. respondet posse absolui: eam-
que esse communem sententiam, quam iamdiu praxis ad-
miserit, consentaneam cap. Veniens 2. De testibus; & ca. A-
postolica, De exceptionibus. Pro cuius pleniore intelligenti-
a exiit quæ Suarez tractat in prius memorata sect. 8. à num.
16. ad finem vsque: notandum est absolutionem ad reinci-
dendum, esse per quam censura tollitur, non in perpetuum
sed ita vt reditura sit post certum tempus vel post certum
effectum. Atque esse duplicem, vnam non proprie dictam:
quæ ex intentione absoluentis non conceditur vt perpetua:
sed vt limitata certo tempore, vel certo effectu: v. g. vt li-
bere possit testimonium ferre vel vt collatio beneficij facta
valeat: aliam vero proprie dictam, quæ ex intentione absol-
uentis datur non solum ad definitum tempus vel effectum:
sed etiam vt simpliciter valeat perpetuaque sit, sub conditio-
ne tamen satisfaciendi vel aliquid faciendi intra certum tē-
pus; quo transacto & non impleta conditione incidatur rur-
sus in excommunicationem. Quarum absolutio prior
dari potest, non modo ad cautelam seu cum de excommuni-
catione dubitatur: sed etiam ex certa scientia, seu cum de
ea incurfa constat.

Posterior vero; quia incurfam excommunicationem ita
simpliciter tollit, vt nouam imponat sub conditione, requi-
rit cum potestate absoluenti coniunctam potestatem ex-
communicandi, vt Nauarr. bene notat in Enchir. cap. 27.
num. 272. Ideoque talis absolutio vsurpati nequit à Confes-
sario qui virtute Iubilæi, aut aliarum bullarum Apostolica-
rum absoluit: quoniam per illam absolueret purè & excom-
municaret sub conditione: ad quod posterius faciendum, ne-
que ad tempus, neque ad certum effectum habet vllam po-
testatem.

Cæterum quod idem Suarez attingit in eadem sect. sub
finem: etiam si quis nullà suâ culpâ non impleat conditio-
nem, incurtere in censuram sub illa impostam, videtur du-
rum, & potest improbari ex eo, quod ab excommunicatione
per absolutionem simpliciter liberatus non ligetur eodem
vinculo sine vlla noua contumaciæ culpa: à qua vt homines
reuocentur instituta excommunicatio tanquam accom-
modata medicinâ, iuxta cap. 1. De sentent. excommunicat.
in 6.

CAPVT IV.

*De iis que obseruari debent ad ritè impendendam abso-
lutionem ab excommunicatione, cum incur-
sam esse constat.*

S V M M A R I V M.

- 57 Iuramentum exigendum ab excommunicato antequam absolua-
tur.
- 58 Que sint præcipienda eiusdem iuramenti virtute.
- 59 A quibus ipsum sit exigendum.
- 60 Et ob que crimina.
- 61 Casus in quibus, ne quidem in foro externo, exigitur.
- 62 Iuramentum non est de substantia absolutionis ab excommuni-
catione, ita vt ea valere possit illo omisso.
- 63 Quomodo valeat aut non valeat absolutio ab excommunicatione
per delegatum data, omisso iuramento.
- 64 Satisfactio facienda est re ipsa à Penitente, antequam absolua-
tur excommunicatione imposta ob offensam manifestam.
- 65 Si re ipsa satisfacere non possit, debet quam potest cautionem da-
re.
- 66 Quam non implens accepta absolutione, non recidit eo ipso in eam-
dem excommunicationem.
- 67 Cum ob offensam dubiam fuerit quis excommunicatus, absolui
potest data tantum cautione.
- 68 An talis offensam sit certa vel dubia iudicatur in foro interno confes-
sione Penitentis.
- 69 Ampliationes documentum, quod absolutio ab excommunicatione
incurfa ob offensam manifestam dari non debeat ante factam satis-
factionem.
- 70 Eiusdem restrictiones.
- 71 Dubium, an absolutio ab excommunicatione sit valida nõ præmis-
sa satisfactio, explicatur distinctione, quoad habentem potestatem
ordinariam.
- 72 Quid de eo sentiendum sit, quoad habentem potestatem delega-
tam.
- 73 Cereemonie absolutionis ab excommunicatione, ac i. P. saluus peni-
tentialis.
- 74 Deinde verberatio, qua quomodo sit vsurpanda, & quando omi-
tenda.
- 75 Orationes alia.
- 76 Tales cereemonie omitti non debent: ipsi tamen omisis validas esse
potest absolutio.
- 77 Cause, aliquot ob quas licet omitti possunt.
- 78 Non sunt certa determinata que verba, forma absolutionis ab ex-
communicatione.
- 79 Vstitata Ecclesie consuetudine datur per verbum Absolutio: & quo
modo quoad forum penitentiale.
- 80 Seruandum in absolutione, cum quis irretitus est pluribus excom-
municationibus.
- 81 Mandata danda excommunicato post ipsius absolutionem. Rela-
psum casere, & penam aliquam subire.
- 82 Mandatum item de præsentando se Superiori.
- 83 Post absolutionem ab excommunicatione facienda est illius denun-
tatio.

Absoluendo ab excommunicatione, alia obseruari debent quando constat excommunicationem incursum esse: alia quando id veratur in dubio: de his in sequenti, de illis in presenti cap. dicemus; quorum alia antecedere debent absolutionem, vt iuramentum, & satisfactio: alia vero comitari, vt ceremonia & formula verborum quibus impeditur: alia demum subsequi, vt mandata danda absoluto, quae omnia sigillatim explicanda sunt.

De iuramento quod exigendum est ante absolutionem ab excommunicatione.

SECTIO I.

57. **P**rimum igitur ab excommunicato antequam ab excommunicatione absoluat, accipiendum esse iuramentum constat ex cap. Ex tenore & ex ca. De cetero. De sentent. excom. vbi Papa potestatem absoluendi ab excommunicatione quosdam percussores Clericorum concedit, conditione hac expressa, vt prius accipiantur ab illis iuramentum. Ex communi autem sententia Doctorum (vt habet Vgolinus, plures commemorans, *De censuris tab. 1. cap. 19. §. 5. num. 1.*) ipe iurare debet quod parebit mandato Ecclesiae, seu mandato illius à quo absoluentus est, prout habent D. Anto. 3. par. tit. 24. ca. 77. §. 1. Syluester Absolutio. 3. num. 3. & Caiet. in verbo Absolutio ab excommunic.

58. Cuius iuramenti virtute post absolutionem vt bene declarat Vgolinus in sequen. num. 2. praecipitur potest & debet primo (*iuxta cit. cap. ex tenore*) ne delictum propter quod excommunicatus est, de cetero committat, nisi ipse talis esset qui facile in idem crimen prolaberetur, quia tunc oporteret infirmitati ipsius consulere: ad alia vero crimina non est extendendum mandatum. Secundo praecipitur potest, vt poenam aliquam subeat, v.g. reciter septem psalmos, leianet, elemosinam largiatur. Procedunt vero haec siue excommunicatione sit à iure: siue ab homine: & siue constet sententiam esse iustam, siue de ea dubitetur, vt docet idem Vgolinus in *primis cit. num. 1.*

59. Non modo autem à viris, sed etiam à foeminis antequam absoluantur ab excommunicatione exigendum esse, & praestandum tale iuramentum, dubitandum non esse habet loco cit. Syluester vbi post D. Anton. addit de pueris, an iurare similiter debeant, relinquit iudicio Episcopi: quod etiam notat Tabiena Absolutio 3. num. 1. Quanquam tamen ius in ea. Quamuis, De sentent. excom. videri potest illos penitus eximere à tali obligatione iurandi.

Notat quoque Couarr. ad cap. Alma mater 1. part. §. 11. num. 11. quod cum tale iuramentum exigatur ad cauendam futuram & praesumptam contumaciam; ipsum exigi debere ab eo etiam, qui iuste excommunicatus, tempore ipso absolutionis satis facit pro culpa commissa.

60. Admonent item D. Anton. Sylu. Tabiena & Caiet. locis citat. dictum iuramentum exigi, praestarique debere ab iustantibus, qui ob magna crimina in decretis excommunicationibus incurrerunt, vt ab incendiariis, percussoribus Clericorum, haereticis & huiusmodi aliis. Quorum sententia laudabiliter quidem seruari potest cum absolutio ab excommunicatione datur in foro interiori: quia tunc maxime fides est Poenitentibus habenda: sed quia loquuntur absolute, nec distinctionem illam attingunt, merito cum in foro externo danda est talis absolutio: semper à Poenitente (vt emendationem pollicenti tuto credatur) exigitur istiusmodi iuramentum, exceptis aliquot casibus, quos persequitur Vgolinus in memorato §. 5. num. 2.

61. Primus est cum manifeste constat sententiam fuisse nullam aut iniustam. Secundus cum sine admonitione & sine scripto, ea lata est, contra formam praescriptam in cap. Sacro. De sentent. excom. & in cap. 7. eod. tit. in 6. atque is à quo petitur absolutio; est ille ipse qui sententiam tulit. Tertius quando consuetudo est in contrarium: nempe vt tale iuramentum non exigatur. Quartus, quando ipsa nequit absque scandalo exigi. Quintus, quando manifestissimè apparet eum à quo exigitur, peleraturum esse.

62. Porro Hostiensis in sua summa tit. de excommunic. §. Et qualiter haec absolutio, existimat id ipsum iuramentum esse de substantia absolutionis ab excommunicatione, & per consequens eandem esse inualem, si illud omittatur. Id

quod admittendum non est. Nam vt Panormit. & Couarr. expresserunt *hic in cit. §. 11. num. 7. & ille ad cap. Cum desideres, de sentent. excom. num. 8.* consequens illud adueratur communi sententiae, statuenti esse validam: pro rationes habet Vgolinus in citato, §. 5. sub finem. Haec autem vna potest nobis sufficere: quod nulla detur inuualiditatis causa, quam quae ab Hostien. affertur: nempe quod iuramentum sit de substantia absolutionis ab excommunicatione. Aut non ita est, prout expressit idem Panormit. in praeced. num. 4. & glossa ad memoratum cap. Cum desideres, verbo ad cautelam 1. deducit ex eo, quod ibidem dicitur, excommunicatis cautionem iuratoriam potius ad cautelam ex consuetudine Ecclesiae, quam ex rigore canonum inducendam esse: & ad cap. A nobis 2. eod. tit. verbo, Forma seruetur, deducit etiam ex eo, quod ibidem praecipitur, vt cum mortuus ab excommunicatione absoluentus est, forma seruetur: non enim potest à mortuo vel exigi vel praestari iuramentum. Vnde sequitur, quod si mortuus absoluitur ab excommunicatione forma seruata; iuramentum minimè pertinet ad formam siue substantiam absolutionis ab excommunicatione: ita vt possit valida esse illo omisso. Quamquam tamen omitti non debet nisi legitima de causa, iuxta definitionem cap. Super eo, De sententia excommunicationis ac talis omisso, tanquam generali ritui Ecclesiae repugnans, facta sine causa, sufficit ad peccandum; & quidem grauiter nisi excuset bona fides, qua credatur adesse legitimam causam omittendi.

Ceterum istud quod dicitur de validitate absolutionis ab excommunicatione, procedit siue ea danda sit ab illo qui iure ordinario potest, siue ab eo cui simpliciter & absque restrictione fuerit ab illo commissum eam dare; prout annotat Angelus Absolutio 3. nu. 2. Inano & ab eo cui determinatè commissum fuerit dare secundum formam iuris, vt docet Nauarr. in Enchir. cap. 27. num. 37. dummodo talis commissio non sit facta sub conditione ad hunc modum. Concedimus tibi facultatem absoluendi ab excommunicatione, dummodo absoluta in forma iuris: tunc enim absolutio per eum data non valeret, forma ipsa iuris non obseruata vt idem Angelus ibidem annotat: sicut nec valeret si commissio facta esset specialiter sub hac conditione: vt excommunicatus prius iuret de stando mandatis Ecclesiae. Ratio est quam idem attigit, quia tunc ex vi commissionis, iurisdictione ad absoluendum, non aliter comperit, quam seruat à forma, quae in eadem commissione praescribitur. Absolutio autem ab excommunicatione vt valida sit, iurisdictionem requirit.

De satisfactione qua debet absolutionem ab excommunicatione praecedere.

SECTIO II.

64. **S**ecundo, cum quis excommunicatus est pro offensa manifestata, seu de qua constat per ipsius confessionem, aut per probationem legitimam, vel rei euidentiam; is à quo absoluendus est dare debet operam, vt is satisfaciatur sufficienter, realive satisfactione, antequam ipsum absoluat. Pro quo canones & Canonistas commemorant, Vgolinus de Censuris tab. 1. cap. 19. §. 6. in initio & Gregorius Sayrum in thesauro casuum conscientiae lib. 2. cap. 18. num. sexto, Intelligendum est autem non solum cum quis est excommunicatus pro debito notorio; iuxta cap. ex parte 1. de verborum significatione sub finem (in quem locum videndus est Panormitanus); sed etiam cum pro damno dato notorie, iuxta cap. Parochianos, de sentent. excommunic. Cum vero est excommunicatus pro contumacia notoria, priusquam absoluat, debet soluere expensas (inquint Nauarr. & Couarr. *illem Enchir. cap. 26. num. 7. & hic ad cap. Alma mater 1. part. §. 11. m. 11. circa initium*) Id quod habetur ex c. Venerabilibus §. Secus autem De sentent. excom. in 6. & vt notat Vgolinus in eodem §. 6. num. 7. id locum habet tam in impensis factis ob primam citationem, quam ob secundam & tertiam: itemque in impensis ob litem factis, quae sunt redditae inutiles, eo quod citans non comparuerit.

65. Quod si in aliquo ex antedictis casibus Poenitens non possit realiter satisfacere, ille à quo absoluentus est, antequam absoluat, faciet ipsum (iuxta c. Odoardus De absolutionibus,

versu Recepta prius: & cap. Ex parte ante memoratum, versu. Si prius, & cap. Qua fronte De appellationibus) cautionem idoneam dare: nimirum per pignora aut fideiussorem, aut si forte hanc non possit, saltem faciet dare iuratoriā, id est, faciet ipsum iurare, quod cum primum poterit satisfaciēt. Idem docent D. Anton. Sylu. & Caiet. anus locis cit. initio huius capituli.

66. Vbi adverte si huius generis praeſtita, aliquis simpliciter absolvatur, non relabi in priorem excommunicationem, etiam si non satisfaciāt secundum ipsam cautionem a se praeſtitam. Ita docet Conar. ad cap. Alma mater De sentent. excomm. in 6. 1. par. §. 11. num. 6. vsu Quod si quis, & alij quos commemorat docent; sequiturque Vgolinus in tab. 1. c. 19. §. 9. num. 2. per cap. Ad reprimendam in fine De officio Ordinarij, & cap. Quaestioni De appellationibus: vbi habetur in eadem esse reducendum auctoritate Superioris: vnde sequitur non esse eo ipso reductum.

67. Porro si quis excommunicatus sit pro debito dubio vel pro illato damno dubio, aut contumacia dubia, non tenebitur ante absolutionem realiter satisfaciere, etiam si possit: sed ei sufficiet dare cautionem pignoratitiam, aut fideiussoriam si possit. Si vero non possit, iuratoriā, iuxta cap. Ex parte. De verborum signific. & cap. Cum contingat, de officio deleg. & cap. Solet, De sentent. excomm. in sexto, de qua re Vgolinus plenius in praecedenti §. 7. annotans inter cetera, eam locum habere in foro poenitentiae, qua potest conveniēter in eo servari.

68. Ceterum ut offensa vel contumacia manifesta, debitum vel damnum illatum manifestum esse censetur: quoad forum quidem externum requiritur vel confessio vel probatio facta Iudici, vel evidentia, prout antea dictum est: quoad forum tamen Poenitentiale sufficit secreta confessio Poenitentis; in quo foro, id habendum est pro certo & manifesto, quod ille se scire; & pro dubio id, de quo se dubitare confitebitur cum in eodem foro cessent praesumptiones: & confessum a Poenitente habetur pro notorio secundum omnes: vt Natarr. habet in Enchir. cap. 26. num. 7. Quocirca cum Poenitens non dubitat de offensa, etiam si haec alias sit dubia & occulta, nec sufficienter in foro contentioso probati possit, non est ante absolvendus quam iuxta antedicta satisfecerit, prout ex eod. Natarr. annotat Vgolinus in prius memorato §. 6. num. 2. in §. ampliatione: argumento cap. Venerabilibus §. Porro, versu Secus autem, De sentent. excommunic. in 6.

Ampliationes & restrictiones communis documenti de satisfactione praeſtenda absolutioni ab excommunicatione. §. 1.

69. Ocurrunt hic monendum illud quod ante habitum est, cum quis ob offensam manifestam excommunicatus est, debere satisfaciere antequam absolvatur, multis modis tum ampliari, tum etiam restringi quos idem Vgolinus in eod. num. 2. persequitur.

Ampliatur ergo ut procedat primò, si offensa manifesta sit, siue quia reus illam confitebitur, siue quia condemnatus est de ea per sententiam iudicis, siue quia per se de ea constat. Secundò, etiam si offensa non sit quidem notoria Iudici: tamen ob manifestam, quem excommunicatum esse, sufficienter probatur ab adversario, iuxta cap. Solet De sentent. excommunic. in 6. Tertio siue excommunicatio sit a iure, siue ab homine. Quarto, siue ordinarius, siue delegatus ipsius absolvere debeat. Quintò, siue in foro iudicali, siue in foro poenitentiale absolvatio petatur. Sextò, etiam si in mandato Papae quod datur ad absolvendum, nulla fiat mentio satisfactionis. Septimò, etiam si absolvendus, constitutus sit in articulo mortis.

70. Restringitur verò, ut non procedat primò, cum mors ad eo vrget ut satisfaciendi tempus non detur. Secundò, cum eo facultatum tenuitate, absolvendus satisfaciere non potest. Tertio, cum ex aliqua circumstantia satisfaciere non potest nisi sit absolutus: vt cum ideo est quis excommunicatus, quod beneficium curatum habens noluerit suscipere sacros ordines. Nisi enim prius absolvatur, satisfaciere non potest sine peccato mortali, quod committitur suscipiendo ordines in excommunicatione. Quarto, nisi longiori tempore

opus sit ad talem satisfactionem faciendam: vt si reedificanda esset Ecclesia ab ipso destructa. Quintò nisi solum Deum laeserit: vt potest contingere cum quis ob aliquam blasphemiam excommunicatus est: tunc enim sufficit poenitentia: nisi imposita esset eo nomine aliqua multa pecuniaria, quae solui debeat ante absolutionem. Sextò, nisi res pro qua excommunicatur non recipiat satisfactionem: vt quod debeat accipere in uxorem illam cui fidem dederat, & iam est alteri coniunctus per verba de praesenti. Septimò, nisi absolutio detur solum ad ferendum testimonium, vel ad obtinendum beneficium: quia actu eo transacto, statim recurret excommunicatio; ideoque nullum inde damnus pars adversa incurret. In quibus tamen casibus in defectum satisfactionis, exigenda est ab excommunicato cautio qualem dare potest antequam absolvatur. Quae omnia plenius explicata apud ipsum Vgolinum videri possunt.

Explicatio dubij, De absolutione data non praemissa satisfactione an sit valida. §. 2.

Ocurrunt praeterea explicandum dubium, an valida sit absolutio ab excommunicatione, si detur non praemissa satisfactione quando praemittenda est.

71. Quam explicationem accommodatè ad usum fore externi late persequitur Vgolinus in citato §. 6. nu. 5. Nobis pro interno sufficiet vti distinctione cum Caiet. in sua summula, verbo absolutio ab excommunicatione versu. De iudicialibus: nempe quod si excommunicatio sit talis cuius absolutionem sine praemissa satisfactione impensam, ius irritet expressè, vt dicenda aliterque impensa absolutio non valeat, tunc siue ab Ordinario, siue a delegato absolutio impendatur, in valida sit. Cuiusmodi expressae irriationis exemplum habetur in Extrauag. communi Etsi Dominicus gregis 2. De poenitent. & remiss. sub finem. Similiter in valida erit ex eod. Caiet. cum satisfactio ipsa praemittenda est, non solum ex iuris communis debito, quo excommunicatus debet illatam iniuriam resarcire: sed etiam ex debito speciali canonis, quo decreta est excommunicatio de cuius absolutione agitur: nempe cum ille satisfactionem absolutioni praemitti requirit per verba negativa potentiae actiuae: vt quando dicitur in illo, quod non possit quisquam a tali excommunicatione absolvi ante satisfactionem: aut quod absolutio a tali excommunicatione non possit impendi ante satisfactionem. Cum enim talia verba in tali casu ligent potestatem absolventis, neque potestas legitime ligata possit suum effectum fortiri: fit ut absolutio ab excommunicatione, ne quidem impensa ab eo, qui de iure ordinariam habet potestatem ad absolvendum, sit valida.

Quod si Canon praerequirat satisfactionem per verba tantummodo negativa potentiae passivae (exemplum esse potest cap. pessimum 23. quaest. 8.) vt si dicatur, Qui tale quid fecerit sit excommunicatus, nec possit absolvi, nisi satisfaciāt: aut nullatenus absolvatur ante satisfactionem: valida esse potest absolutio, impensa ab eo qui ordinariam habet potestatem, licet futura sit iniusta. Ratio est quia tunc constitutio iuris, non ad privandum ordinarium plena sua potestate absolvendi, aut ad eandem potestatem limitandam, sed ad statuendum illi modum seu regulam secundum quam debet absolvi. Quare, inquit Caiet. relinquatur locus abusu potestatis, vt illicita quidem iniustaque detur absolutio, valida tamen: iuxta cap. Venerabilibus §. Sanè, versu Vbi autem. De sentent. excommunic. in 6. Quod idem, eadem de causa, vult etiam Caiet. sentiendum esse cum satisfactio praemittenda est solo debito iuris communis: hoc est datam absolutionem ab excommunicatione per Ordinarium non praemissa satisfactione, quae de iure communi facienda est laeso, valem esse; quoniam vt in eod. §. dicitur: licet talis absolutio sit iniusta, quia contra ius litigatoris sit; non est tamen contra ius constitutionis: ita nimirum, vt debeat ipso iure in valida censeri.

72. De absolutione verò impensa ab eo qui ex sola communiſione habet potestatem absolvendi, sic statuendum est iuxta eundem Caiet. vt si per privilegium aut Iubilaeum aliaſve literas Apostolicas commissa sit absolutio, cum verbis significantibus aut importantibus conditionem de praemittenda satisfactione ante absolutionem; non valeat talis ab-

olutio ab excommunicatione, si detur non præmissa ipsa satisfactio: quod etiam expressè tenet Sylu. & Nauarr. *ille excommunicatio septimo num. 65. & hic in Enchir. cap. 27. n. 37.* per illud communi consensu receptum ex glossa ad Clement. 1. de iure patronatus verbo inhihentes: quod absolutio commissæ alicui sub certa forma, non valeat, eadem formâ non seruat. Et ratio est, quia is absoluendo aliter, egreditur fines sue commissionis, quæ limitata fuit tali conditione: neque potestatem habet extra commissionem. Iam verò potestate deficiente, actus non valet.

Sin autem eidem commissæ sit absolutio, nullâ præscripta speciali absoluendi formâ; sed simpliciter facta absoluendi potestatis; aut ceterè cum generalitatem conditione absoluendi secundum formam iuris: etiam si idem similiter sentiendum esse Caiet. insinuat; dum in tali casu valide absoluere concedit tantum Ordinariis: nihilominus tamen contrarium, quod Nauarr. tenet consequenter in eod. num. 37. & post ipsum in citato num. 5. Vgolinus, videtur probabilius; quia nulla potest afferri causa validitatis. Nam si quæ alia, hæc maxime esse potest; quod Papa suis privilegiis & indulgentiis nolit quemquam lædere, ex cap. Quatinus De receptis in 6. Læderet autem eum cui debet fieri satisfactio, si hac non præmissa, valeret prædicta absolutio. Quam rationem non esse sufficientem constat ex eo, quod tantum offendant non esse Summi Pontificis intentionem, vt talis absolutio detur non præmissa satisfactio, cum proximi læsione; non autem quod idem Pontifex intendat, vt si quis iuste vtendo potestate sibi commissæ, absoluat cum alicuius præiudicio & damno, absolutio sit nulla: sicut nec eiusdem item Pontificis intentio est cum dignitatem conferat, habentem de iure annexam eiusmodi potestatem: vt talis ferat iniustam sententiam: attamen si talem ferat, ea potest esse valida, iuxta textum expressum in paulo superius memorato versu. Vbi autem.

De ceremonijs absolutionis ab excommunicatione.

SECTIO III.

73. **H**ic ceremoniarum nomine intelligimus Pœnitentialem, orationes cum quibus debet fieri absolutio ab excommunicatione iuxta cap. A nobis 2. De senten. excommuni. vbi sub finem verba hæc habentur: Absolutionis autem forma seruetur, vt fiat cum pœnitentialem Pœnitentialem, & tam Oratione Dominica, quam alia consueta. Quæ pœnitentialem Pœnitentialem Pontificale Romanum in tertia parte, constituit Misereri mei Deus, integrum cum Gloria Patri, &c. Sed Nauarr. ad princip. cap. 1. De pœnitent. distinct. 6. & Caiet. Verbo Absolutio ab excommunicatione ille num. 54. & in Enchir. cap. 26. num. 8. & hic versu Quoad secundum, atque alij quorum meminit Georgius Saurus in citato capite 18. num. 17. admonent, illum esse debere, vel alium quemvis ex pœnitentialem.

74. Inter ipsum verò recitandum, iuxta præscriptum eiusdem Pontificis, ille qui est impertiturus absolutionem in quolibet versu debet virga leuiter inter scapulas (easque nudas iuxta D. Anton. 3. part. tit. 2. q. cap. 77. §. 1.) verberare absoluendum: vel certe, vt aliquot alij citati consequenter Saurus habet, leuiter vel acrius secundum quod causa contumaciæ maior vel minor requirit. Itemque addit eiusmodi ceremoniam non tam iure quam consuetudine receptam esse: minime tamen sine iusta causa omittendam esse, præsertim cum vsus illius valeat ad terrendum & pudefaciendum excommunicatum, atque ad augendum meritum patientiæ ipsius.

75. Iuxta causam verò omittendi quoad nudationem scapularum, censetur adesse quando mulier absoluitur in externo etiam foro: cum non conueniat eam coram Ecclesiastico nudari. Censeri quoque potest adesse, ob iustum aliquem respectum, quando viri absoluitur ex Nauarr. in cit. num. 54. Certe in Pœnitentialem foro non modo mulieres, sed nec quoscumque alios secretò confitentis videntibus aliis verberare licet: tum quia id iniustum est, tum quia auerteret ab vsu Sacramenti tanquam infamatum. Hoc idem ex Caiet. annotans Vgolinus De censuris tab. 2. cap. 31. in principio num. 2. addit preces nihilominus semper adhiberi, quæ in publico possunt secretè fieri. Item quando mortuus in loco sacro sepultus, absoluendus est ab excommunicatione, ver-

berandum esse tantummodo sepulchrum ipsius: nec enim exhumandus est, vt glossa penult. ad cit. cap. A nobis habet.

Iam orationes illæ consuetæ, quæ ad Pœnitentialem ex definitione eiusdem cap. A nobis adijungi debent, hæc traduntur in memorato Pontificali Kyrie eleison, Christe eleison, Kyrie eleison, Pater noster, &c. Et ne nos inducas in tentationem. Respons. Sed libera nos à malo. Versu Salutem facerem tuum, vel ancillam tuam, Domine. Resp. Deus meus sperauit in te. Vers. Nihil proficiat inimicus in eo, vel in ea. Respons. Et filius iniquitatis non apponet nocere ei. Vers. Esto ei Domine turris fortitudinis. Respons. A facie inimici. Vers. Domine exaudi orationem meam. Respons. Et clamor meus ad te veniat. Vers. Dominus vobiscum Respons. Et cum spiritu tuo. Oremus. Deus cui proprium est misereri semper & parcere suscipe deprecationem nostram & hunc famulum tuum, vel famulam tuam: quem, vel quam, excommunicationis catena constringit, miseratio tue pietatis absoluat. Per Christum Dominum nostrum Amen. Cui orationi, adhuc aliam ipsam Pontificalem subiungit: sed Caiet. & Nauarr. alique solum meminerunt memoratarum: neque Pœnitentialem a iungant Pœnitentialem Deus miseretur nostris: sicut adiungitur in eodem Pontificali.

Cum autem eiusmodi orationes, iuxta sententiam receptam, vt habet Vgolinus, in eod. cap. 3. §. 2. num. 2. non sint de forma & substantia absolutionis ab excommunicatione: & grauius peccet absoluitur, qui sine rationabili causa scienter illas omittit, vt pote agendo contra directionem iuris eas exigentis: tamen absolutio valet, etiam data ab illo cui commissum est vt absoluat in forma Ecclesiæ. Quod Caiet. probat in verbo Absolutio ab excommunicatione versus Quoad tertium: quia ceremoniæ absolutionis, instituntur & committuntur tanquam ceremoniæ, hoc est, tanquam ea quæ seruari debeant in absoluendo; non tanquam ea quæ sint necessaria ad substantiam absolutionis.

Causa verò illa iusta, vt dicitur idem Vgolinus in præced. num. 1. contingit primò cum quis absoluitur ad tempus: vt cum absolutio ei datur, vt testimonium ferat. Secundò, cum is qui absoluit non est Sacerdos. Nam preces Deo esse pro peccatis, minus est proprium Sacerdotum. Cap. Quia Sacerdotes 10. quæst. 1. Tertio, cum premit temporis angustia, vt si excommunicatus iam exhalet animam. Quarto, cum quis iniuriâ excommunicatus est: qui sine difficultate mox absoluendus dicitur in cap. Venerabilibus §. Sane versus Si verò, De senten. excommunic. in 6. Quintò, cum excommunicatio lata est sine rationabili causa manifesta, aut non præmissa monitione. Nam & tunc absolutio debet sine difficultate dari iuxta cap. Sacro De senten. excommunic. Sextò, cum petitur absolutio ad cautelam, hoc est, quæ tribuitur eo quod non habeatur pro certo, an illam petens, excommunicatus sit necne. Nam tunc ex Nauarr. in Enchir. cap. 26. num. 9. necesse non est ceremonias adhibere.

De forma absolutionis ab excommunicatione.

SECTIO IV

76. **R**ecitatis verò quæ traditæ sunt rationibus; subiungenda est forma absolutionis ab excommunicatione de qua D. Antonius & Richardus: ille in cit. §. 1. & hic in 4. dist. 18. art. 10. quæst. 5. & in verbo Absolutio, 3. num. 2. Angelus & Syluester: ac in verbo Absolutio ab excommunicato. Caiet. & tum loco citato, tum in seq. cap. 27. nu. 37. Nauarrus: ac etiam Sotus & Couarr. ille in 4. distinct. 22. quæst. 2. art. 3. sub finem & hic in sæpe citato §. 11. num. 7. versu Imò & aduersus: tradunt quod eiusmodi formæ non sint certa determinataque verba: ita vt absolutio valeat, non solum si dicitur Relaxo tibi excommunicationem vel Benedicto te; vel aliquid æquiuale: dummodo remotionem excommunicationis significet: vt ex communi Doctorum sententia post Nauarr. in comment. De lubilato habet Vgolinus in præced. cap. 30. §. 1. num. 1. prolatumque sit cum intentione absoluendi. Quamquam vt Caiet. monet & attingit Syluester. Absolutio 6. num. 2. consueto Ecclesiæ obinuit vt talis absolutio per verbum Absolutio, impendatur; quod patet ex forma, quæ in Pontificali Romano proponitur memoratis omnibus subiungenda ad absolutionem excommunicato im-

pendendam: & ex ea quam in foro pœnitenti, recitatis iudicem orationibus vsurpandam ad absolvendum ab excommunicatione pœnitentem, de quo constat aliquam incurrisse, Nauarrus in citato cap. 26. num. 8. tradit: quæ est, Autoritate qua fangor absoluo te à vinculo excommunicationis, quod incurristi ob hæc vel illam causam: vt v.g. ob violentam manuum iniectionem in Sacerdotem: vel ob lectionem librorum hæreticorum: & restituo te Sacramentis Ecclesiæ, & communioni fidelium, In nomine Patris & Filij & Spiritus sancti. Amen.

Adit verò idem Nauar. Primò, quod si Pœnitens ob multas causas excommunicatus sit, eas in absolute exprimentas esse; alioqui iuxta communem sententiam, esset tantummodo absolutus à vinculo illius excommunicationis, cuius expressa est causa, manente vinculo aliarum, quarum causæ non sunt expressæ.

Secundò, si Pœnitens ob vnam tantum causam sæpius excommunicationem incurrit, sufficere vt in absolute addatur, toties quoties eam incurristi.

Tertio, quamuis hæc ita sint, tamen si Confessarius habuerit intentionem absoluedi Pœnitentem ab omnibus excommunicationibus quibus ipsam irretitum esse nouit (eas omnes comprehendendo illis suis verbis, Absoluo te à vinculo excommunicationis) absoluit ab omnibus, etiam si in absolute non exprimat causas omnium; nec addat illa verba: Toties quoties eam incurristi. Ratio est, quia cum sola verba, Absoluo te à vinculo excommunicationis, sint forma sufficiens, cætera que addantur, non ad necessitatem, sed tantum ad maiorem declarationem eius quod agitur, ex Vgolinus in sequent. §. 2. per ea tolli possunt omnes excommunicationes, quibus aliquis irretitus est, si cum tali intentione ab habente sufficientem iurisdictionem profertur.

Quarto, quando Confessarius absoluit Pœnitentem ab aliqua certa excommunicatione, qua ipsum teneri videt, debere adhuc eundem generaliter ab omni excommunicatione absolueri sub conditione; si, vel, quantum possum, & indigens. Nam si hoc faciendum est cum non videt aliqua excommunicatione Pœnitentem teneri, vt quotidiana fert Ecclesiæ consuetudo: quidni etiam facere debeat, cum videt aliqua teneri.

De mandatis, que subsequi debent absoluteionem ab excommunicatione.

SECTIO V.

Post absoluteionem ab excommunicatione, absolvens debet absolue, vt iuramentum de quo dictum est sect. 1. facere iusta ac rationabilia mandata, prout prescribitur in Pontificali Romano: & tradunt communiter Doctores quorum meminit Georgius Saurus in thesauro casuum conscientie lib. 2. cap. 8. num. 22. Et ratio est quam tabula 1. cap. 19. §. 9. in principio, habet Vgolinus: quia ex quo se obtulerat promissit, iure merito si quid sibi legitime mandetur, debet illud facere. Dictum est autem iusta & rationabilia: quoniam, vt ostendit Nauar. ad princip. cap. 1. De pœnitenti. Mandata verò iusta, vt docet Vgolinus in præceden. §. 5. numero 2. erunt primò, si iuxta cap. Ex tenore De senten. excommunicat. iniungatur excommunicato à iure, ne contra eum Canonem cuius violatione in excommunicationem incurrit, vquam veniat: vt verbi gratia, ei qui sine facultate libros hæreticorum legit, vt numquam sine facultate legat: & qui iniuste percussit Clericum, vt numquam iniuste percussat: & sic de alijs criminibus, ob quæ fuerit excommunicatus: non item de cæteris, hoc est, de iis propter quæ non est excommunicatus, prout addit idem Vgolinus. Cum quo etiam adde, ab eo genere mandati esse abstinendū, si probabiliter timeatur quod Pœnitens non sit illud seruaturus; & idcirco periculum incursum. Ita enim colligit ex eodem cap. Ex tenore sub finem: vbi dicitur: ab eo qui excommunicatus est propter Clerici percussorem, non esse exigendum iuramentum, quod nunquam percussit, si sit eius quem percussit, socius: quia vt notat glossa, propter assiduam con-

uersationem præsumitur facile peruenturus a verbi ad verba.

Secundò, mandari poterit vt aliqua in pœnam subeat: nempe iuxta eundem Vgolinus, vt septem Psalmos Pœnitentiales sæpe recitet: aliquibus diebus ieiunet, pauperibus aliquid largiatur; quod mandatum sub iuramento præstito feruare tenebitur, nisi irrationabile esse inueniatur: nempe quia illud implere vel non potest, vel non debet. Additur in memorato Pontificali posse cum mandato exigi cautionem: pro quo facit. Cap. Grauem, De sent. excomm.

Monet item de casu in quo quis à Sacerdote ob mortis articulum, aliudve impedimentum legitimum (à quo alias non potuit) absolutus est ab excommunicatione, referuata Superiori, quem adire non potuit, Monet inquam pro mandato iusto ac rationabili, iniungendum esse tali, vt sublato impedimento se præsentet ipsi Superiori à quo erat absoluedus: mandari ipsius accepturus: de quo idem Vgolinus consequenter Seruandum autem est diligenter, & Pœnitenti ferid n. ulcandum cap. Eos, De sent. excommunic. quod non implentem idipsum mandatum, reuocat in eandem excommunicationem.

Supereft monendum absoluteionem datam excommunicato, denunciandam esse, vt intelligatur quæ ei per excommunicationem erant prohibita, iam beneficio absoluteionis licere. Quæ denuntiatio seu publicatio sic fieri debet; vt de ipsa absoluteione perinde constet, ac de excommunicatione ante constituit. Vnde hæc publica vel occulta esse debet secundum quod illa publica vel occulta fuit. De qua re in particulari, plura Vgolinus tab. 1. cap. 24. in ordine ad forum externum. Pro foro interno illud tantum admonens, num. quarto: in ordine ad idem forum, fidem Confessario haberi, præter quem nullus in eo testis admittitur ex Concil. Tridentin. sess. 14. cap. 5. versu Cæterum quoad modum, &c.

CAPVT V.

De iis que obseruari debent cum non constat de excommunicatione.

S V M M A R I V M.

- 84. Absoluteio ad cautelam seu sub conditione, quando & quomodo danda.
- 85. Ea non requiritur ante tradita.
- 86. Solutio obiectionis, quod inde sequeretur meliorem esse conditionem obliuiofi, quam memoris.
- 87. Non nunquam consultum est, absoluteioni ad cautelam premittere exactionem iuramenti.
- 88. Quomodo per absoluteionem ad cautelam tollatur excommunicatio incurfa ob offensa notoriam.
- 89. Excommunicatio per obliuionem tacita in confessione, tollitur per absoluteionem que communiter in foro pœnitenti datur, si Confessarius sufficientem habeat potestatem.
- 90. Cum nescitur an valida sit excommunicatio, absoluteio datur ad cautelam de iuris benignitate.
- 91. Opponitur aduersus eam in foro exteriori.
- 92. Non in foro interiori: in quo quatenus satisfactio ei absoluteioni premiti debeat.
- 93. Non sufficere cautionem aut promissionem fieri pro satisfactioe, cum quis absoluitur virtute potestatis ad absoluedum ab omnibus censuris, concessis in rubricis aut in alijs Bullis Pontificijs.
- 94. Dubitans de excommunicatione tenetur illius absoluteionem perire: siue dubitatio sit de iure, siue de facto: & quacumque de causa dubitetur.

Sicut cum excommunicatio scitur lata esse & valida, danda est excommunicato absoluteio simpliciter, nempe secundum formam superius expositam: ita cum dubitatur an sit lata, vel scitur quidem lata, sed dubitatur an valeat, danda est sub conditione; siue, vt communiter dicitur, ad cautelam istiusmodi verbis secundum Syluestrum; absoluteio sexto numero secundo & Nauar. in Enchir. cap. 26. num. 10. Si teneris aliquo vinculo excommunicationis, à quo possum te absolueri, ego absoluo te, & restituo te Sacramentis Ecclesiæ & communioni fidelium: In nomine Patris & Filij & Spiritus sancti. Nisi quod ex communi sententia, vt Nauar. ibidem addit, necesse non est adiungere Restituo te Sacramentis Ec-